

Sněhová královna

Hans Christian Andersen

Příběh první.

O zrcadle a jeho střepinách

Pilně poslouchejte — začínám povídati! Až povídka bude u konce, budeme vědět více než nyní víme, neboť máme co činiti se zlým čarodějem, s nejhorším ze všech čarodějův, s osobným Satanášem. Jednoho dne byl nad obyčej veselý a veselý, neboť byl zhotovil zrcadlo takové, v němž co krásného a dobrého jest, kdykoliv se v něm spatřovalo, téměř v pouhé nic se rozplývalo, ale všechna ničemnost a zloba spatřovala se v něm mnohem jasněji, ukazujíc se v podobě mnohem ošklivější. Nejkrásnější krajiny vyhlížely v něm jako povážené zeleniny, a z lidí nejhodnějších bývali protivní anebo bez života stávali hlavou dolů; tváře jejich byly tak hrozně zohyzděné, že nebylo lze jich poznati, a měl-li kdo malou pihu na tváři, vyhlížela piha v zrcadle tak veliká, že mu nos, oči i uši zakrývala. Ďábel jsa nad míru potěšen z díla svého, zvolal: „Výborně! To se mi povedlo! — Kdykoliv která hlava na něco dobrého pomyslí, šklebilo se zrcadlo tak ohryzně, že čaroděj k svému zlomyslnému dílu se zasmál. Kdož do jeho čarodějnické školy, kterouž ďábel skutečně měl, chodili, vypravovali všudy a všudy, že se stal zázrak, dokládajíc, že lze teprv nyní viděti a poznati pravé podoby světa a lidstva. I běhali se zrcadlem po všech krajinách a konečně nebylo ani jediné země, ani jediného člověka, jenž nebyl zpotvořen tímto zrcadlem. Naposledy chtěli s čarodějným zrcadlem i do nebe, aby sobě z andělův a z Pána Boha šašky dělali. Čím výše se s ním dostávali, tím hrozněji šklebilo se zrcadlo, tak že je ani udržeti nemohli, a posléze zrcadlo tak silně se otřáso, že jim z rukou se vymklo, na zem padlo a na sto tisíc a tisíc kouskův se rozbilo a ještě mnohem větší neštěstí udělalo. Některé střepiny z něho nebyly větší než zrnko pískové, a světem sem tam lítaly; komu do oka vpadly, ten je z oka vyndati nemohl a vídal všechno naopak anebo jen to, co na věci špatného bylo; neboť i nejmenší střepinka nepozbyla čarodějné moci, jež v celém zrcadle bývala. Mnohému vpadla střepina i do srdce, kteréž ihned hrůzou se naplňovalo a tak umrtvilo, že z něho byl kus ledu. Některé střepiny zrcadla čarodějného byli tak veliké, že lidé z nich tabule do oken dělali. Ale takovým oknem nesměl se nikdo dívati na své známé a přátely. Z některých střepin byly udělány brejle a tu teprv bývala podívána, kdykoliv někdo takovým sklíčkem se díval, aby dobře viděl a spravedlivě soudil. Ďábel dal se tomu všemu do tak hrozného smíchu, že smíchy pukl a z něho vyletělo ještě několik skleněných střepin, které sem tam v povětří lítaly. A nyní uvidíme, co se dále dělo.

Příběh druhý.

O chlapečku a děvčátku

V městě velmi velikém, kdež je takové množství domův a obyvatelův, že tam není ani místa na zahrádku pro každého z nich, a že lidé spokojiti se musí s květinami v hrncích zasazenými, v tomto městě bylo i dvě chudých dětí, které měly zahrádku trochu větší, nežli bývá hrnec na květiny. Chlapeček nebyl bratříčkem děvčete a děvčátko nebylo sestrou chlapečkovou, než měli se tak rádi jako bratr a sestra. Rodičové jejich byli sousedé a obývali dvě světnice vedle sebe ležící, tam kde dům na dům hraničil a krov krovu u žlabu se dotýkal. Na jednom i na druhém domku bylo v krově okénko, a s okénka bylo velmi snadno přejíti žlab u střechy a dostat se k sousednímu oknu.

Na výstupek před okny u jednoho i u druhého domku postaveny byly dřevěné truhlice, v nich rodičové obou dětí pěstovali kuchyňské zeleniny a v každé truhlici byl i růžový stromek pěkně rostoucí a krásně kvetoucí. I tu pomýšleno bylo od obou rodičův na to, aby postavili obě truhlice šikmo přes žlab a truhlice sáhající od okna k oknu protějšímu byly jako dva záhonky zahradní vedle sebe ležící. Zelená hrachovina táhla se i po truhlicích dolů, stromečky růžové vzhůru se vypínaly a jejich větvičky otáčejíce se kolem oken skláněly se k sobě, tak že činily branku zelenou a květem růžovým ozdobenou. Poněvadž obě truhlice stály příliš vysoko, a děti na horu vylézati nesměly, dovolili rodičové dětem, sedati někdy na stoličkách pod stromky růžovými, kdež spolu hezky hráti mohly.

V zimě nebylo arci' té zábavy. Někdy zamrzla okna docela; než děti si snadno pomohly; ohřály na kamnech měděné šestáky a položivše je plochou rozehrátou na tabuli zamrzlých oken udělaly si hezká kulatá kukátka, a takovým kukátkem dívalo se z každého okna dvě malých líbezných oček. Očka ta byla — sousedův chlapeček a sousedovo děvčátko. Chlapeček jmenoval se Kaj a děvčátko Gerda. — V letě bývaly skokem u sebe; než v zimě musívaly po schodech dolu a pak po schodech nahoru, chtěly-li k sobě přijíti. Schodů bylo velmi mnoho a na ulici se chumelívalo. —

„To lítají bílé včeličky,“ říkávala babička.

„Mají-li pak ty včeličky také královnu?“ tázal se jí chlapec, neboť věděl, že včeličky mají královnu.

„Ovšem že mají!“ odpověděla babička. „Lítává tam, kde bílé včeličky nejhustěji se rojí. Je z nich největší a nikdy na zemi neposedá; vrací se letem na horu k tmavým oblakům. Mnohdykrát v noci lítá městem a dívá se do oken zamrzlých a divným kvítím sněhovým posetých.“

„Ano, ano! to jsme viděly,“ ozvaly se obě děti a teď věděly, že to pravda býti musí.

„A může-li pak královna sněhová sem?“ tázalo se děvčátko.

„Ať jen přijde!“ pravil na to chlapec, „pak ji posadím na zatopená kamna a tam se usuší.“

A babička pohladila chlapci kadeřavé vlasy a vypravovala pohádky jiné. — —

Za jednoho večera byl chlapec napolo svlečen, vylezl na židlici u okna, a díval se kulatým kukátkem na zmrzlém oknu; i tu viděl, že venku padal sníh. Největší pápěrko sněžné padší zůstalo na kraji truhlice na květiny, přibývalo a přibývalo na sebe, až z něho byla sněžina veliká jako panenka oblečená v běloučké tenké roucho téměř pavučinové, na němž tisíce a tisíce lesknoucích se hvězdiček se třpytilo. Panenka byla velmi krásná a outlounká, ale ze sněhu tak lesklého, že se od něho oči měnily, a panenka byla živa. Její očka svítila jako dvě hvězdičky a ona bílou hlavičkou a

běloučkýma ručkama kývala. Chlapec ulekнутý skočil co blesk se židle a v tu chvíli nastal šustot, jakoby veliký pták kolem okna letěl.

Ráno na to bylo jasné mrazivé povětrí, pak se dalo do tání a pak nastalo jaro: slunce jasně svítilo, pole se zelenaly, vlaštovky stavěly si hnízda, okna byla již dávno rozmrzla a obě děti seděly opět v své zahrádce vysoko u žlabu a výše než všeska ponebí obou sousedních domův.

V letě kvetly růže tak krásně, jako nikdy nekvetly. Děvčátko naučilo se zpívati píseň, v níž i o růži zmínka byla a zpívajíc vzpomínala na svou růžičku. Jednou zazpívala ji chlapci, jenž ihned s ní zpíval:

V zahrádce plno růžiček,
tam se nám zjeví Ježíšek.

A chlapec a děvčátko držíce se za ruce líbaly růžičky, hleděly do jasného sluněčka a rozprávěly se sluněčkem božím jako s Ježíškem. O jak krásná byla každá chvílka na teplém sluněčku, jak milo jim bývalo u kvetoucích růží, které kvěsti nepřestávaly! — —

Chlapec a děvčátko sedávaly vedle sebe a dívaly se do knížky na obrázky, na nichž všeliká zvířátka a peřestí ptáčkové vymalováni byli. Tu právě bilo na vysoké věži pět hodin a chlapec vykřikl: „Ouvé! To mně píchlo do srdce!... Něco mně padlo do oka!“

Děvčátko vzalo ho okolo krku; chlapec zamhouřil očima, ale v nich nic pozorovati nebylo.

„Snadže již vypadlo,“ pravil chlapec. Ale nic mu z oka nevypadlo, nýbrž zůstalo v něm sklené zrnko z čarodějného zrcadla, jež nám dobře známo jest, a v jehož nejmenším zrnečku vše co bývá dobré a krásné, vidí se naopak v podobě zlé a ohybné; ale co bývá zlé a hříšné vidí se v něm jasněji, tak že každá vada do očí bije. Ubohý chlapec! jen malé zrnko padlo mu do srdce, a mladistvé jeho srdce mělo se proměnit v kus mrtvého ledu. Nečinilo mu bolesti, hle zůstalo mu v srdci vězeti!

„Proč pláčeš? távalo se ho děvčátko. — „Tak vyhlížíš šeredně,“ pravil na to chlapec. „Fuj! — A mně nic není! Podívej se! Tuto růžičku nahlodal červ a tato je celá zkroucená! velmi škaredé jsou tyto růže, škaredé jako truhlice, v níž vyrostly!“ A chlapec kopna do truhlice obě růže utrl.

„Co pak děláš Kaje?“ vzkřikla naň malá Gerda, než on vida ji celou polekanou utrl ještě jednu růžičku a otevřeným oknem utíkal od hezkého děvčátka.

Kdykoliv potom děvče k němu přicházelo s obrázkovou knihou, říkával, že je kniha pro děti v plenkách, a kdykoliv babička pohádku vykládala, pokaždé něco namítal; ba bylo-li mu možno, chodíval za babičkou, dal si brejle na nos a vypravovával po ní. Uměl se velmi dobře po ní tvářiti a lidé se k tomu smávali. Za krátký čas dovedl nápodobiti každého, kdož v ulici bydlel, i v chůzi i v řeči a lidé o něm říkávali, že je chytrá hlavička. Než ta jeho chytrost nebyla z jeho hlavy, nýbrž ze skleného zrnka, co mu do oka padlo, a ze střepiny zrcadla, kteráž mu v srdci vězela. A proto škádlíval i hezké děvčátko, jež ho tak srdečně rádo mělo. Od té chvíle bývaly jeho hry docela jiná než před tím, bývaly rozumější!

Jednou v podvečer zimní, když se chumelilo, přišel k děvčeti s velkým zapalovacím sklem a natáhl šůsek od svého modrého kabátku, aby naň pápěrků sněhových napadalo.

„Koukni se, koukni skrze sklíčko!“ pravil k děvčeti a každý pápěrek byl ihned mnohem větší a podobal se krásné bílé květině anebo sedmihranné lesknoucí se hvězdičce. To stálo věru za podívání!

„Vidíš-li pak, jaká umělost v tom skle vězí?“ tázal se děvčete a pravil dále: „Takové kvítko dělá mi větší radost, nežli květinka opravdová! A nemá ani chybičky na sobě. Každé kvítečko bývá, jak býti má. Jen kdyby se nerozpustilo!“ —

Nedlouho na to přišel v kožených velkých rukavicích a táhna za sebou saňky křičel jí do uší: „Mám dovoleno voziti se na saňkách po velkém náměstí, kdež si ostatní chlapi hrají,“ a — v tu chvíli uháněl pryč jako vítr.

Na náměstí přivazovaly nejspolehlivější chlapi své saňky k povozům okolo jedoucích sedlákův, aby takto hezky daleko na svých saňkách jeli. Mívali tam chlapi veliké radovánky. Toho dne, když si chlapi hráli, přijely veliké saně bíle olíčené, seděla v nich paní v širokém bílém kožiše, a měla na hlavě chlupatou bílou beranici. Sáně její jely podruhé kolem náměstí a Kaj ihned přivázal své saňky k saním a jezdil za nimi. Jízda byla po chvíli rychlejší a rychlejší a saně zahruly se konečně do vedlejší ulice. Paní jedoucí v saních ohlédla se přívětivě na chlapce, mrkala a kývala naň jakoby se již dávno znali. Kolikrát koliv chlapec saňky své odvázati chtěl, mrkala a kývala naň opět a chlapec zůstal seděti na svých saňkách. Ku konci jízdy vyjely oba z města za bránu, a tu dalo se do tak hrozného chumelice, že chlapec ani na krok před sebou neviděl, a jízda jejich byla každou chvíli rychlejší a rychlejší. I pustil provázek, jež v ruce měl, aby saňky od velkých saní odvázal, ale nebylo nic naplat. Saňky jeho byly k saním jako přikovány a jízda šla rychleji a ostřeji dále, jako by je vítr unášel. Tu dal se do hrozného křiku, ale nikdo ho neslyšel; škaredě se chumelilo, a sáně jen jen letěly. Někdy sáně tu i tam vrazily, když přes příkopy i hráze letěly. Chlapi bylo velmi ouzko; z ouzkości chtěl se modliti, ale měl myšlenky tak rozchumelené, že ani otčenášek pomodliti se nedovedl.

Chumelice byla strašnější a strašnější, sníh padal v kotoučích velikých jako bílé slípky; než tu pojednou letěla chumelice stranou, sáně se zastavily a v saních vstávala paní v širokém bílém kožiše a v beranici, na nichž sněhu na pět prstů navátého bylo. Paní byla vysoké a štíhlé postavy, tváře její se leskly jako napadlý sníh. Paní ta byla *sněhová královna!*

„Jeli jsme jako vítr,“ pravila k chlapi, „ale nač bychom mrzli! Vlez do mého kožichu!“ A vyzdvihnuvši chlapce do saní přikryla ho kožichem. Chlapec se zdálo, jako by byl do záměti padal.

„Zebe tě ještě?“ ptala se chlapce líbajíc ho v čelo. Hu! To políbení bylo studenější než led a proniklo ho až do srdce, kteréž zimou napolo mrtvé bylo. Bylo mu, jakoby umíral, ale netrvalo dlouho, chlapi bylo líp a po chvíli již zimy necítil.

„Moje saňky! nezapomeňte na moje saňky!“ připomínal chlapec a k saňkám připřažena bílá slípka, kteráž s nimi sem tam lítala. Sněhová královna dala mu ještě jedno políbení, a on zapomněl na Gerdu, na babičku, a na všechny, jež znal.

„Ale již tě nesmím více líbati,“ pravila k němu, „sice bych tebe do smrti uhubičkovala.“

Chlapec hleděl s udivením na ni. Byla tak nesmírně krásná a rozumná. Krásnějších líček ani sobě mysliti nemohl. Také se mu již nezdálo, že by byla ledová jako tehdy, když před jeho oknem sedíc naň kývala. V očích jeho byla osoba úplně dokonalá, nebál se jí a vypravoval, co všechno umí, že

počítá z hlavy i zlomky, že ví, mnoho-li mil čtverečných každá země má, a kolik obyvatelův mají velká města. Sněhová královna se k tomu usmívala, ale on se domníval, že posud dosti vědomosti nemá a pohlížel kolem po dalekém obzoru; vítr fičel a hučel a pískal, jakoby starodávné písně hvízdal. On i ona letěly přes hory a řeky, lesy a jezera, přes země a moře. Vítr a vlci dali se do hrozného vytí, sněhy se blýštěly a vrány, kavky a krkavci krákorajíce letěli před nimi, nad nimi a za nimi. Měsíc v ouplňku svítil jasně na nebi a chlapec pohlížel k němu po celou dlouhou zimní noc. Ve dne spával po boku mladé královny.

Příběh třetí.

O květnici ženy čarodějně

Jak pak asi vedlo se Gerdě od té chvíle, co Kaj k ní nepřicházel a kam on se poděl?

O tom nikdo zprávy dáti nevěděl; toliko druzí chlapci vypravovali, že viděli jak Kaj saňky své přivazoval k saním velikým a krásným, a že s nimi vyjel z města za bránu. Nikdo nevěděl, kde by byl a mnozí ho oplakávali. Děvčátko hořce a dlouho proň plakávalo. — Po čase pravili sousedé, že chlapec někde zahynul, a že se nejspíše utopil v řece, u města tekoucí. Zima byla dlouhá, velmi dlouhá a dny i noci velmi smutné! Po zimě bylo opět jaro, a slunce jasně a teplounce svítilo.

„Kaj je zajisté mrtev a zahrabán!“ pravila Gerda, ale sluneční paprskové daly ji za odpověď:

„Nemyslíme, že by byl mrtev.“

„Kaj je mrtev a zahrabán!“ pravila k vlašťovičkám, ale tyto ji na to řekly: „To my nevěříme,“ a děvče tomu potom také nevěřilo a jednou z rána pravilo: „Dnes obuji své nové červené střevíčky, jichž Kaj posaváde neviděl.“

Gerda vstala velmi časně, dala hubičku babičce, která posud spala, obula červené střevíčky a šla sama k řece.

„Je tomu tak, vodičko, že jsi mě vzala chlapečka, s nímž jsem si hrávala? Dám ti svoje červené střevíčky, jestli že mi ho vrátíš.“

A vlny usmívaly se na ni přívětivě a přívětivěji; ona zula červené střevíčky, jež ji nade všecko milé byly, a hodila je do vody. Střevíčky padly do vody zrovna u břehu a vlny je opět vynesly na břeh k nohoum zarmoucené holčičky. I zdálo se, jakoby ji proudivá voda nechtěla vzítí, co ji nejmilejšího bylo; neboť tehdy již neměla svého milého mládenečka Kaje. Domnívajíc se, že střevíčky dosti daleko do vody nehodila, vstoupila do loďky v rákose ležící a pošetší až na konec její, hodila střevíčky po druhé do řeky. Loďka nebyvši k břehu pevně uvázána, dala se do hýbání a utržši se dostala se do proudu. Jak to děvče pozorovalo, chtělo z loďky opět na břeh vyskočiti, ale než na pokraj loďky přišlo, byla loďka již na tři lokte od břehu, a uháněla proudem silným rychle dále a dále. —

Gerda byla u velikých ouzkostech a dala se do pláče, ale nikdo ji neslyšel, kromě několika toulavých vrabečkův, kteří ji na břeh přinéstí nemohly, a za ní letíce cvrlikali: „My jsme tu! My jsme tu!“ jakoby ji štěbetáním potěšiti chtěli. Loďka proudem hnaná jela dále a dále, ubohé děvče

jen v punčoškách sedělo tiše v loďce, za níž červené střevíčky plavaly a již doplavati nemohly, protože proud loďku rychleji unášel.

Břeh v pravo i v levo byl velmi krásný; usmívalo se z něho krásné kvítí, zelenalo se na něm stromoví, a po stráních a pahorcích pásly se kozy, ovce a krávy; ale človíčka tam viděti nebylo.

„Snad že po vodě dostanu se tam, kde ubohý Kaj nyní přebývá,“ těšilo se děvče, upokojilo se a stojíc v loďce dívalo se dlouho a dlouho na zelené břehy. — — Po několika hodinách přijela Gerda k veliké zahradě, v níž krásné třešně se červenaly. Byl tam domek s modrými a červenými okny, měl střechu slaměnou a před nim stáli dva dřevění vojáci, kteří okolo plovoucím vojenskou čest vzdávali.

Gerda volala a křičela na vojáky, majíc za to, že jsou vojáci živí, ale tito dřevění panáci, jakož se vyrozumívá, nedávali ji odpovědi; připloula skoro až k nim, protože proudy hnaly loďku na břeh. Tu volala ještě hlasitěji a z domku vyšla stařenka velmi letitá, podpírajíc se o berlu; na hlavě měla široký sametový klobouk rozmanitým krásným kvítím pomalovaný.

„Ubohé dítě!“ zvolala stařenka, „kterak jsi se dostala na velikou proudivou řeku a tak daleko do světa?“ A na to všedši do vody, přitáhla loďku berlou ohnutou blíže k sobě, přitáhla ji až k břehu, a vyndala z ní ubohé děvče.

Gerda měla velikou radost, že je opět na břehu, ale měla i nemalou ouzkost a strach z neznámé stařeny.

„Jen pojď ke mně,“ pravila stařena, „a pověz mi, kdo jsi?“ Gerda vypravovala ji všecko, co se jí přihodilo, a stařena nad tím vrtěla hlavou, řkouc: „Hm, hm!“ Když pak děvče se tázalo, viděla-li chlapce Kaje, odpověděla stařena, že chlapec kolem ní nejel, ale že se vrátí, jen aby se nermoutila, aby si na třešních pochutnala, a na květiny v zahradě se podívala, kteréž mnohem pěknější byly než všechno kvítí v knihách malované, a stařenka doložila, že každá květinka nějakou pohádku ví. Na to vzala děvče za ruku, odebrala se s ním do domku a dveře za sebou zavřela.

Domek měl okna vysoko; v oknech bylo sklo červené, modré, žluté, a světlo denní v malé světnici rozmanitě a podivně se měnilo; na stole byly nejsladší třešně a děvče z nich jísti mohlo pokud jemu chutnaly a pokud mohlo. Mezi tím, co děvče jedlo, česala ji stařena vlasy zlatým hřebenem, a kadeře holčiny kolem hezoučkových tvářiček buclatých a plných zářily jako růžičky.

„Tak hezké děvčátko přála jsem si již dávno míti,“ řekla stařena. „Uvidíš, jak dobře spolu se srovnávati budeme.“ A Gerda čím déle ji stařena vlasy česala, tím více a více zapomínala na chlapce Kaje, s nimž vychována byla, neboť stařena uměla čarovati, ale nebyla čarodějka zlá. Čarovala jen někdy toliko pro své potěšení a byla by velmi ráda děvče podržela. I šla tedy do zahrady, dotýkala se berličkou všech keřů růžových, a růže jakkoliv nejkrásněji kvetly, tu chvíli do země zapadly, že nebylo ani znáti místa, kde stromečky růžové stávaly. Obávala se totiž stařenka, že by děvče, jakmile by vidělo růžičky, vzpomělo si na chlapce Kaje a že by od ní odešlo.

Potom šla s děvčetem do zahrady. V zahradě bylo krásně a milo! Květiny zářily v nejkrásnějším květu po celý rok; nebylo krásnějších a pestřejších květin v žádné knize obrázkové. Děvče radostí skákalo a hrálo si v zahradě, až slunce za vysokým stromovím se schovalo a zapadlo. Stařenka vystlala Gerdě lože červenými hedbávnými povlaky a peřinkami, jež modrými fialkami nasypány

byly, a v tom lůžku spalo děvče tak sladce, a mělo tak líbezné sny, jaké královna jen na den svatební mívá.

Druhý den směla Gerda opět si hráti na výsluní s kvítím a tak si hrávala po několik dnův; znala každou květinku v zahradě, a ačkoliv jich tam bylo množství veliké, zdálo se jí, jakoby tam jedné nebylo, ale nevěděla, která květinka by to byla. —

Jednoho dne sedíc tiše, hleděla na stařenčin klobouk s malovanými květinami, z nichž nejkrásnější byla rozkvetlá růžička. Stařenka zapoměla sundati ji s klobouku tehdež, když ostatní růže do země začarovala. Tak se děje, když kdo na všechno nezapomene! „Aj což!“ zvolala Gerda, „což tu není růží!“ vyskočila z postélky, hledala, hledala, ale růží nenalezla. I posadila se, aby si poplakala, a slzy její kanuly na místečko, kdež někdy stromek do země se propadl. Jakmile země horoucími slzami ovlažena byla, vyrostl z ní keř růžový a skvěl se krásou takovou, s kterouž se do země byl propadl. Gerda objímajíc růžičky, líbala je a vzpomínala na krásné růže na střeše domácí a na hezoučkého chlapečka, ježž nesmírně ráda měla.

„Ach, jak dlouho jsem zde pomeškala?“ pravila. „Chtěla jsem hledati a naléztí Kaje! Nevíte-li pak kde jest?“ tázala se růží. „Domníváte-li se, že by byl mrtev?“

„Mrtev není,“ ozvaly se růže. „Přicházíme právě z hluboké země, kdež mrtví odpočívají, ale Kaje mezi nimi není.“

„Jsemť vám velmi povděčná,“ pravila Gerda a běžajíc po ostatních květinách, dívala se jim do kalíšku a tázala se jich: „Víte-li, milé květinky, kde je Kaj? Kde zůstal?“ Avšak květinky, stojíce v slunci, mlčely, neboť se jim zdálo jen o tom, co se s nimi dělo, a děvče poslouchalo tiché jejich vypravování, ale nedovědělo se ničeho o Kajovi, chlapečku.

A co vypravovala pivoňka?

„Bubínek se ozývá: bum, bum! Poslouchej hořekování žen a volání kněží! — V dlouhém, červeném rouše stojí na hranici žena indická, plameny šlehají kolem ní a kolem mrtvého těla jejího manžela. Žena vzpomíná na muže živého v zástupu hořekujícím, na muže, jehož žhoucí zrak hlouběji vniká ji do srdce, než plameny, jenžto co nevidět tělo její promění v prach a popel. Může-li srdce plamenné uhořeti v plamenech hořící hranice, na níž stojí?“ —

„Tomu pranic nerozumím,“ řekla na to Gerda.

„Pohádka o mně je u konce,“ pravila pivoňka.

— Co vypravuje svlačina?

„Nad ouzkou pěšinkou na strmé skále sedí jako hnízdo orličí starodávný hrad rytířský; po jeho zdích táhne se břechťan, a dole u pěšiny zelená se okolo vrby svlačina. Na zdi hradské v altáně stojí sličná děva hledíc přes zábradlí dolů na strmou pěšinu, a dole u vrby hledí do polí švarná dívčina ze vsi. Obě kvetou jako jarní růže, ale žádná růže nekvete krásněji, žádný jablonní květ unášený větříkem s větví zelených nepoletuje lehčeji. — Proč nepřichází?“ — —

„Myslíš, že Kaj?“ tázala se Gerda.

„Vypravuji jen svůj sen,“ odpověděla svlačina.

— A co povídá lepá sněženka?

„Mezi dvěma stromy visí na dvou provazech dlouhá deska. Na desce sedíce houpají se dvě outlá děvčátka v šatečkách bílých jako padlý sních a v kloboučku, z něhož dlouhé zelené fábory vlají. Jejich bratříček, o dvě leta starší než obě děvčátka, vyskočil na houpačku a chytil se ramenem provazu, protože v jedné ruce drží šálek mydlinek a v druhé dutý proutek, z něhož vypouští bubliny. Houpačka lítá a bubliny barev měnivých lítají povětřím kolem nich; poslední bublina vychází z proutku dutého a houpačka lítá. Psíček lehoučký jako bublina stojí na nohách zadních vystupuje a rád by se dostal na houpačku; již je na ni, lítá s dětmi, tu spadl s houpačky, štěká a hněvá se na děti. Děti ho škádlejí a bublinky praskají! — — Jako míhavá houpačka, jako měnivá bublina je pohádka moje!“

„Možná, že je hezká pohádka, ale vypravuješ ji tak truchlivě a o Kaji chlapečkovi v ní ani zmínky není!“

— A co vědí hyacinty?

„Bylo jednou tré krásných sester tělíčka velmi outlého a průsvitného. Jedna měla šaty červené, druhá modré a třetí celé bílé. — Držíce se za ruce, tančily při měsíčku na břehu jasného jezera. Nebyly víly, ale dcerky lidské. Kolem nich lítala vůně líbezná a sestry se ztratily v lese. — Tu byla vůně ještě silnější. Tři rakve, v nichž tyto tři sestry ležely, vycházely z tmavého lesa, a daly se na jezero; světlušky, třpytivé mušky, letěly podle nich jako planoucí pochodničky. — Či dřímají ty krásné tanečnice, či jsou mrtvé? — Dech tichého večera praví, že jsou mrtvé a klekání mrtvým vyzvání.“

„Rožermoutíš mne celou,“ pravila Gerda. „Tak silně dýcháš, že mrtvé sestry z mysli mé neodcházejí. Ach, je-li pak chlapeček Kaj vskutku mrtev? Růže byly dole v hluboké zemi a praví, že tam Kaje není!“

A tu zvonili zvonky hyacintův:

„Bim, bam, klink, klank! Nevyzváníme malému Kajovi, toho mládenečka ani neznáme. Zpíváme jen svoji píseň, jedinou píseň, kterou známe.“

Na to šla Gerda k žlutému kvítku, ku smetánce, kteráž z dvou listíčků jasně hleděla a promluvila k ní důvěrně: „Ty malé jasné slunečko, pověz mi, kde bych našla chlapečka Kaje, s nímž jsem si hrávala? Víš li pak o něm?“

A smetánka vyjasnila zlatá očka a přívětivě hleděla na holčičku. Co as smetánka vypravovala? I ona nevěděla ničeho o Kajovi!

„Slunéčko boží svítilo v první den jarní teplounce a krásně na domovní dvoreček; paprskové jeho letěly po bílé zdi domku sousedního, po blízku usmívaly se první žluté květinčky a zlatě zkvítaly na teplém výsluní. Babička seděla na židli a hrála se na slunéčku; vnučka její, chudobná švarná dívčina, jež v městě sloužila, byla u ní na několik hodin návštěvou a babičku celou zulíbala. — Jedno políbení bylo jako čisté stříbro, druhé jako ryzí zlato a v každém políbení hořelo její srdce zlatým plamenem lásky a požehnání. — Ta je moje pohádka!“ pravila smetánka.

„Ach moje ubohá, zlatá babička!“ povzdychla Gerda. „Zajisté že po mne touží; je zarmoucena pro mne a pro Kaje. Ale já se k ní brzy vrátím a přivedu Kaje domů. Což je naplat, že se táži kvítí, květinčky znají jen své vlastní písně a o Kaji nic nevědí.“ Potom si vykasala šaty, aby čerstvěji

běžela; než lilije zlatohlavá popadla ji za nožku, když přes ní skočiti chtěla. I zastavila se a hledíc na vysokou štíhlou květinu, tázala se jí: „Snad že ty mi žádoucí zprávu dáš?“ a ucho k ní naklonila.

A co vypravovala lilije zlatohlavá?

Pravila k ní: „Vidím sebe sama! sebe sama! Jak krásná je vůně má! Na střeše byla malá tanečnice v rouše polovičném; otáčejíc se na jedné noze a hned zase na obou a o celý svět nedbala. Byla jako kouzelnice. Z konvice na čaj lila vodu na živůtek, řkouc: Čistota je krásná cnost. Bílé šaty, jež v té konvici vyprala, visely na stěně. I oblékla se do nich a vzala kolem krku šátek žlutý jako šafrán. „Mně se zdá,“ pravila k sobě, „že moje šaty jsou teď mnohem bělejší. Vzhůru nožko! Ejhle jak na jedné noze rovně stojím! Vidím sebe sama! Sebe sama!“ Takovou pohádku vypravovala zlatohlavá lilije.

„Toho si ani nevšímám,“ odpověděla Gerda. „O tom mi nepovídej!“ a utíkala k dvířkám zahradním.

Že dvířka zavřena byla, hýbala Gerda tak dlouho skobou zrezovatělou, až vypadla a dvířka se otevřela. I vyběhla ze zahrady, běžela bosýma nohama co mohla a běžela — do širokého světa. Třikrát se ohledla, ale nikdo za ní nešel; posléze unavená během silným posadila se na kámen, a ohlížejíc se kolem, pozorovala, že leto již minulo a že nastal chladnější podzimek. O podzimku neměla ani zdání, pokud v krásné zahradě sedávala, a slunce teple svítivalo a kvítí neustále zkvítalo.

„Svrchovaný Bože! Jak jsem se opozdila!“ zvolala. „Již je podzimek! Nesmím zde déle meškati.“ A vstala, aby se brala dále. Než mladé její nožky byly umdlené a velice ji bolely, a kolem ni rozkládaly se zima a mrazy a nad ní bouřlivá mračna. Vrby byly již sežloutly, vlhké mlhy táhly se okolím a se stromů padalo zvadlé lupení. Jenom trnoví mělo ještě trnečky černé, borůvky a brusnice byly již scvrkly a pole a háje sešedivěly a sčernaly. Pod širým nebem nebylo již veselo, a Gerda spěchala dále.

Příběh čtvrtý. O princí a princezně

Gerda byla opět unavená, že si odpočinouti musila. — Tu skokem po sněhu přiběhla vrána až tam, kde Gerda se posadila. Vrána dlouho tiše stála, dívajíc se na děvče a kývala hlavou: „Kvá — kvá! Dobré ráno! dobré ráno!“ Líbeznějším hlasem vrána k holce promluvit nemohla, ale poněvadž s ní dobře mínila, tázala se, kam *tak sama* do šírého světa se odebírá. Ubohá Gerda otázce dobře porozuměla a poznávala hluboký smysl dvou kratičkových slov „*tak sama*“. I vypravovala vráně všechny příběhy svého života a tázala se ji, viděla-li někde mládenečka Kaje.

Kavka povážlivě hlavou kývajíc, pravila: „Možná, možná!“

„Jak že? Že možná?“ vykřikla Gerda radostí a byla by vránu hubičkováním udusila.

„Buď rozumná! buď rozumná!“ řekla kavka. „Trvám, trvám, že to byl chlapec Kaj; avšak možná — možná, že pro princeznu na tebe zapomíná.“

„Je tedy u princezny?“ tázala se Gerda.

„Slyš, milá!“ odpověděla kavka. „Ale s tebou mluvit je věc velmi těžká. Umíš-li pak latinsky jako já? Kvá — kvá! Pak snadněji mně porozumíš.“

„Neumím,“ odpověděla Gerda, „tomu jsem se neučila; ale moje babička umí latinu, a mnohému často latinu dává. Škoda, že jsem se jí nenaučila!“

„Není škoda žádná,“ pravila kavka. „Budu tedy vypravovati, jak dovedu.“ — A vrána, co věděla, vypravovala dále.

„V tomto slavném království, jež obýváme, žila někdy princezna chytrá a rozumná nad všechny kozly a vrány. Však čítávala všechny noviny a všechny zase zapomínala a proto mohla býti tak chytrá a rozumná. — Onehdy — praví se o ní — sedíc na svém trůně, zpoměla si na píseň a dala se do zpívání: „Proč bych já se za muž nevdala“. Tak ta píseň začíná. Ta píseň je velmi rozumná — pravila princezna — a chtěla se mermomocí vdávat. Ale její pan manžel měl uměti mluvit a neměl býti pouhým panákem a hrát sobě na velikého pána; to prý je — říkávala — věc velmi směšná. I dala k sobě svolati všechny své dvořanky a komorné panny a tyto, uslyševše, co princezna v úmyslu má, nad míru se zaradovaly a jedním hlasem volaly: „Dobrá, dobrá! To jsem i já v úmyslu měla.“ — Můžeš tomu celou víru dát, že tomu tak jest“ — dokládala vrána, — „neboť mám v zámku svého ženicha, ochočelého mužička a od něho všechny zprávy dostávám — kvá kvá!“

Samo sebou se vyrozumívá, že ochočelý ženich nebyl nikdo jiný než havran; neboť vrána podle vrány sedá a rovný rovného si hledá.

„Druhý den ráno vyšly noviny s červenými okrasami ze srdcí a z písmen jména kněžnina. I stálo v novinách červeně na bílém, že z mladých mužův každému, kdokoli k tomu stav i postavu má, na vůli ponecháno, přijíti do zámku a promluvit s princeznou, a kdo z nich tak dobře jako doma dovede mluvit řečí nejpěknější, toho že si princezna vezme. Ano, ano, tak se stalo. Můžeš mi na slovo věřit,“ pravila vrána a vykládala dále. „I přihnalo se na zámek mladíkův množství veliké, že nastala veliká běhanice a tlačenice — ale ani první ani druhý den nikomu štěstí nepřálo. Kdož tam šli, všickni dovedli mluvit, pokud byli na ulici, než jakmile branou do zámku vešli a tam stráž v

odění stříbrném, služebnictvo na schodech v odění zlatém a v síních zámeckých blížící se svícny se zlatými korunami uviděli, byli ihned tak zaraženi, že pak jsouce předvedeni k princezně na trůnu sedící ani slova svého od sebe vydati s to nebyli a toliko poslední slovo od princezny pronesené opakovali, což princezna nikomu trpěti nechtěla. I dělo se jim, jakoby měli tipec na jazyku, byli učiněná nemluvnata; než vyšedše opět na ulici, věděli pak, co a jak mluvíti měli. Od bran městských až k zámku stáli v dlouhých řadách namlouvači kněžnini, stáním dostávali hlad a žízeň, ale v zámku nedostávali ani kapku čerstvé vody. Kteří z nich byli chytřejší, vzali sobě do kapsy krajíc chleba s máslem, ale sousedům svým ani na zub nedali, myslíce sobě: „Ať vypadá jako hladový vlk, aby si ho princezna ne vzala.“

„Ale co se stalo s mládenečkem Kajem? Kdy ten tam přišel? Čekal tam také?“ tázala se Gerda.

„Dočkej času, jako husa klasu! Teď jsme právě u něho. Třetí den octnul se tam neveliký mladičský pán; přišel pěšky a lehko, hrál se s celou důvěrou do zámku: oči jeho jiskřily jako tvoje, měl dlouhé krásné vlasy, ale oblek chudičkový.“

„To byl Kaj! Kaj to byl!“ zaradovala se Gerda. „Buď Bohu chvála, že jsem ho našla,“ a tleskala rukama.

„Měl na zádech raneček,“ pravila vrána.

„I to byli jeho saňky,“ opravovalo děvče slova vránina, „vždyť šel z domu se saňkami.“

„Možná — možná!“ odpověděla vrána, „tak velice jsem si toho nepovšímnula. Než mám zprávu od svého ochočelého ženicha, že panáček, spatřiv v zámku strážce v odění stříbrném a služebnictvo v obleku zlatém, pranic se nedivil, a přívětivě je pozdravil, řka: „Tot' bych se dlouhou chvílí ukousal, kdybych na schodech stál. Půjdu raději na horu.“ — Nádherné síně zámecké třpytily se od tisíce a tisíce světél; královští radové a panstvo vysoce urozené bosýma nohama vyšlapovali nesouce zlaté nádoby, a jemu tajil se dech a bylo mu velmi ouzko, neboť boty mu strašně vrzaly, ale on si směle vykračoval.“

„I to nikdo jiný nebyl než Kaj,“ pravila Gerda. „Dobře vím, že měl nové boty a slyšela jsem je vrzati, když jsme spolu byli u babičky.“

„Ano, ano! boty mu vrzaly,“ pravila vrána, „a on srdnatě kráčel ku princezně, sedící na lesknaté perle tak veliké jako vozní kolo, a kolem ní stály všechny dvořánky a jich komorné paní a panny, a za nimi stály všickni dvořeníné a jich komorníci a myslivci a běhouni, jestliže jaké měli, a kteří stáli blíže dveří, hrději se vypínali. Až k smíchu bylo, s jakou nadutostí roztahovali se u dveří do síně vedoucí, každý hraběcí myslivec a běhoun panský.“

„Tot' podivu hrozný!“ pravila Gerda. „Ale Kaj dostal princeznu?“

„Kdybych nebyla vranou, byla bych si jí sama vzala, třeba že jsem již zasnoubena. Mluvil prý tak pěkně jako já, když se dám do latiny. Slyšela jsem to od mého ochočelého srděčka, co na zámku princezny jen pro mne bije. Byl samá upřímnost a laskavost a nepřišel tam, aby si princeznu namluvil, nýbrž aby její chytrost a rozum poznal a shledal, že princezna je srdce dobrého a totéž shledala ona na něm.“

„Ovšem, Kaj byl rozumný,“ pravila Gerda. „Počítal z hlavy i zlomky! Nechtěla-li bys mne zavésti na zámek?“

„Snadné bývá přání, ale —“ odpověděla vrána, „jak je vykonáme? — Promluvíme o tom s mým ochočelým ženichem; od něho je rada snadná. Ale to ti povídám, že děvče mladé jako ty tak snadno do zámku nepřichází.“

„A já tam přece přijdu! Jakmile Kaj uslyší, že tu jsem, příběhne pro mne.“

„Čekej na mne tam u kaliště,“ pravila na to vrána a kývajíc hlavou odletěla. Teprv když se k večeru smrklo, vrátila se vrána volajíc: „Kvá — kvá! Můj zlatoušek tě pozdravuje a posílá ti bochánek chleba z komory, kde ho veliká zásoba bývá, neboť máš zajisté velký hlad. Ale není možná, abys do zámku se dostala, protože jsi bosá. Stříbrošaté strážce a zlatošaté služebnictvo by tě tam nepustilo. Ale neplakej! Dostaneš se tam jinou cestou. Můj zlatoušek ví o zadních schodech, které vedou do ložnice princezny, a také ví, kde k ní klíč najít může.“

A vrána a Gerda kráčely dlouhým stromořadím, kdež se stromů listů již padalo. Když pak světla v zámku shasla, šla vrána s děvčetem k zadním dveřím, které byly jen přivřeny. Gerdě klepalo srdce strachem a toužebností; i bylo jí okolo srdce, jako by na něco zlého pomýšlela, ačkoliv jen dovědět se chtěla, je-li v zámku chlapeček Kaj. A on tam jistě byl! Neboť ji tanula v mysli jeho živá podoba, jeho rozumná očka, jeho dlouhé kadeře, jeho milý úsměv, který ji blažival, dokud pod růžovým stromkem spolu sedávali. Myslíla si, že jistě se zaraduje, až ji uvidí, až uslyší, jak dalekou cestu pro něho konala, a jak doma všichni zarmoucení byli, že se domů nevracel. O jak jí bylo ouzko a milo, když přišli na schody a po schodech nahoru. Tam hořela na armaře lampička a havran ochočelý stoje na podlaze kroutil hlavou na všechny strany a díval se na Gerdu, která mu udělala poklonu, jak se tomu od babičky naučila.

„Má nevěsta mně tolik krásného o vás vypravovala,“ pravil k děvčeti ochočelý havran; „a příběhy vašeho mladého života, milá slečinko, jsou věru velmi pohnutlivé. Vezměte do ruky lampičku a já půjdu před vámi. Cesta je rovná a nepotkáme ani živé dušičky.“

„Mně se zdá, že za námi někdo jde,“ pravilo děvče, a kolem ní něco zašustlo, něco kmitlo jako míhající se stíny na stěně — stíny koní s hřívou rozvlněnou, stíny hraběcích myslivcův a pánův i paní na koni jedoucích. A havran pravil k děvčeti: „Sny — pouhé sny to jsou a přicházejí pro myšlenky vysokého panstva, aby se na lov odebraly. Právě dobře pro nás; nyní můžete snadněji a lépe podívat se na prince a princeznu, jak v postélce spějí. Ale potom až k hodnostem a důstojnostem přijdete, nezapomeňte na mne a dokažte, že víte, co je vděčnost.“

„O tom ani nemluvme,“ ozvala se vrána a všickni vstoupily do první síně, která měla stěny růžovým atlasem potažené a umělými květinami vykládané. Sny letěly kolem nich tak rychlým letem, že Gerda z lovecké společnosti ani osoby nerozeznávala. —

Síň druhá byla první mnohem krásnější, tak krásná, že i oko i srdce trnulo. Za chvíli byly v ložnici knížecí. — Strop se klenul jako vysoká palma s listím skleněným a uprostřed podlahy na silném proutku ze zlata houpaly se dvě postélky jako dvě lilije. Jedna postélka byla bílá a v ní ležela princezna; druhá byla červená a v ní měla Gerda hledati svého milého Kaje. Děvče odhrnulo s velikou opatrností jeden list růžový a spatřilo v postélce outlou šiji od slunce opálenou. Nebesa! To byl Kaj! „Kaj!“ volalo děvče a posvítilo si lampičkou, aby se naň lépe podívalo. Sny letěly koňmo ze síně — chlapeček spící se probudil, obrátil se na druhou stranu a Gerda poznala, že spící chlapeček — Kaj nebyl!

Maličký princ podobal se jemu toliko po šiji, a byl mladičký a hezký mládeneček. Princezna vyzdvihnuvši hlavičku z bílé liliové postélky, tázala se, co se tu děje? Malá Gerda dala se do pláče a vypravovala ji všechny své příběhy a nezapomněla ani na to, co pro ni vrána a havran byli učinili.

„Ubohé děvčátko!“ litovali ji princ i princezna a pochvalu ptákům dávající, pravili, že se na ně nehněvají, ale podruhé aby toho nečinily. Ostatně chtěli se jim za to odměniti.

„Co si přejete?“ tázali se ptákův, „chcete býti na svobodě, anebo chcete míti stálou službu při našem dvoře jako vrány komorné se vším, co v kuchyni zbude?“

Vrána a havran poklonivše se, žádaly za stálou službu a majíce na paměti stáří své pravily, že dobře bývá na svá stará kolena pamatovati.

Princ vyskočiv z postélky dal děvčátku znamení, aby si do ní lehlo a se vyspalo. Více pro Gerdu činiti nemohl. Děvče sepjalo ručky své a rozjímalo o tom, jak mnoho dobrého ji učinili lidé i zvířata. Všechny sny vrátili se letmo do síní zámeckých a majíce již podobu andělův nebeských táhli sáňky, v nichž chlapeček Kaj seděl a přívětivě se usmíval. To všechno bylo jen pouhý sen a zmizelo, když se Gerda probudila. —

Po ránu oblékli ji od hlavy do paty do samého sametu a hedbáví, nabízeli ji, aby zůstala v zámku, kdež se dobře míti bude; avšak Gerda vyžádala si toliko kočárku s koníkem a hezkých botek a chtěla dále do světa se odebrati, aby hledala chlapečka Kaje.

Dostala kromě botek i kožíšek a rukavice a byla od nich hezky oblečena. Když ze zámku na cesty se odebírala, čekal na ni před branou kočárek ze zlata, na němž rodinné znaky prince a princezny jako hvězdy se třpytily. Kočí a sloužící její, na kočárku i jízdecký měli šatstvo zlatem premované a princ i princezna pomáhali děvčeti do kočárku a přáli jí šťastnou cestu. Vrána, kteráž mezi tím své svatební veselí odbyla, doprovázela Gerdu na tři míle sedíc vedle ní, poněvadž nebyla zvykla na koni seděti. Havran, manžel paní vrány, při odjezdu stál u brány třepetaje nevrle křídlo, že s nimi jeti nemohl; neboť od té doby, co měl v zámku stálou službu a denně hojnou stravu, míval často bolení hlavy. — Kočárek byl plný cukrovinek a truhlice pod kozlíkem byla plná ovoce a perníku.

„S Bohem! S Bohem!“ volali princ i princezna a Gerda plakala, a vrána jí pomáhala. Takto ujely tři míle, a děvčeti nastalo nové loučení se starou dobrou vranou. Když sobě napoledy s Bohem dávaly, bylo jim nevýslovně těžko u srdce. — Vrána odletěla na vysoký strom, a pokud kočárek viděla, třepetala křídlo a odjíždějícímu dále do světa děvčeti slunce na cestu jasně svítilo.

Příběh pátý. O malé loupežnici

Gerda jela hlubokým tmavým lesem, v jehož temnu její kočárek jako oheň svítil. Loupežníci v lese přebývající byli jako oslnění, neboť světlo a slunce zraky jejich nesnášely.

„Zlato, zlato!“ křičely a vyskočivše z tmavých skrejšů přepadli kočárek, pobili kočího a sloužící i jízdeckého a vyzdvihli malou Gerdu z kočárku.

„Ta je tlustičká jako bochánek! a cukrovanými mandličkami krmená!“ pravila stará loupežnice, s dlouhou rousovatou bradou a s obočím tak dlouhým, že ji přes oči viselo. „Ta je tlustičká jako pěkné selátko! Na ní bude pochoutka!“ a loupeživá babice vytáhla z kapsáře dlouhý ostrý nůž, jenž tak hrozně blýskal, že by každého z nás hrůza obešla.

„Ouvé!“ vykřikla loupežnice, neboť její vlastní dceruška sedící ji na zádech a divoce a škaředě pohlížející, kousla ji do ucha. „Zpropadené štěně!“ křičela matka a pokřikem zapoměla, že Gerdu zabít chtěla.

„Ta si bude se mnou hrávati!“ pravilo děvče ženy loupežnické; „at' mně dá kožíšek a pěkné šatičky a budeme spolu spávati,“ a kouslo podruhé svou matku, která bolestí vyskočila a do kola se točila, k čemuž se všickni loupežníci do smíchu dali křičíce: „Hle, hle! jak babice se svým děckem tančí!“

„Já chci do kočárku!“ křičelo děvče loupežníkovy, kterémuž pro jeho tvrdošíjnost všecko k vůli státi se musilo.

Gerda a děvče loupežníkovy seděly v kočárku a koník s kočárkem uháněl cestou necestou hloub a hlouběji do lesa.

Děvče loupežníkovy bylo tak velké jako Gerda, ale silnějšího těla, širokých ramen a hnědé kůže. Oči její byly jako uhel černé a pohled její téměř zasmušilý. I vzalo Gerdu kolem pasu, řkouc: „Pokud já se na tebe nehněvám, nesmějí tebe zabít. Jistě že jsi nějaká princezka?“

„Nikoli,“ odpověděla Gerda a vypravovala děvčeti všecko, čehož se až posud dožila a jak velice ráda má chlapečka Kaje.

Loupežníkovy děvče pohlíželo na ni okem neveselým a přisvědčovalo ji hlavou, řkouc: „Nesmějí tebe zabít, i kdybych se na tebe rozhněvala, neboť potom zabiju tě sama.“ Na to utřelo Gerdě usazené oči a líčko a schovalo obě ruce do teplého a měkounkého rukávce.

Za chvíli kočárek zastavil, neboť byly již přijely až na dvůr loupežnického hradu, jehož vysoké hradby a zdě shora až k zemi trženy byly. Vrány a kavky hnízily v dírách a v tu chvíli z nich vylétaly; hrozní psi, vlkodavci, kteří by i člověka pohltili, radostí kolem nich poskakovali, ale bez štěkotu, nebo štěkati nesměli.

V ohromné starobylé síni, všude začouděné, hořel na podlaze oheň; kouř vystupoval od podlahy vzhůru, hledaje sobě sám východu, kterým by ušel; v kotli velikém nad ohněm visícím vařila se polívka, a na rošti otáčeli se zajáci a králíci.

„Dnes budeš spát se mnou u mých zamilovaných zvířátek,“ pravilo loupežníkovo děvče ku Gerdě, a po večeři odebrali se do kouta, kdež na slámě ustláno bylo. Nad nimi sedělo na bidélkách hejno holubův a zdálo se, že spějí; ale někteří z nich obrátili se, když obě děvčata k spaní se ukládala.

„Ti holubi všichni jsou moji,“ pravilo děvče loupežníkovo a chytivši jednoho holuba za nožky tak silně jim klátilo, že ubohé holoubě bolesti křídlo ma mlátilo. „Dej mu hubičku!“ přikazovalo Gerdě a hodilo ji holoubě do tváří. „Tu sedí ta vrtkavá zběř,“ vypravovalo děvče dále, ukazujíc na holubí poklop na zdi, v němž dva holubi seděli. „Ta zběř hned ulítne, není-li zavřena. A tam můj znejmilejší bečák,“ a přitáhlo k sobě mladého soba, chytíc ho za dlouhý paroh a sob uvázaný za měděný kroužek na krku zabečel. „Ten také musí býti na provaze, sice by nám upláchl. Každý večer lochtám ho na krku ostrým nožem a toho se bojí velice.“ A hned vytáhlo děvče ze skuliny ve stěně nůž dlouhý a jelo jeho plochou po krku parohatého soba. Ubohý sob kopal zadníma nohama, děvče se tomu smálo, a Gerdu k sobě pod koženou plachu přitáhlo.

„Což pak běřeš nůž s sebou, když jdeš spát?“ tázala se Gerda, pohlížejíc ouzkostlivě na dlouhý nůž.

„Spávám denně s nožem v ruce,“ odpovědělo děvče loupežníkovo. „Člověk neví, co se státi může. — Vypravuj mi ještě jednou, co všechno víš o chlapci Kajovi a proč jsi se vydala do světa.“ A Gerda vypravovala podruhé všechno od počátku až do konce; dvě divokých holubův k tomu vrkalo, a ostatní holubi spali. Děvče vzalo Gerdu kolem krku a držíc v druhé ruce nůž usnulo. Než Gerda ani oka nezamhouřila nevědouc, bude-li druhý den živa nebo mrtva. Loupežníci seděli posud okolo ohně, zpívající a popíjející vesele, a stará loupežnice, aby měli vyražení, poskakovala a metala kozelce. Ubohá Gerda zhrozila se toho strašlivého podívání.

Tu se ozvali oba divocí holubi: „Vrk! vrk! Viděli jsme chlapce Kaje. Bílá slípka táhla jeho sáňky, on seděl v saních sněhové královny a vyjížděl z lesa, kdež jsme v hnízdě jako mlád'ata leželi. Foukla na nás a na ostatní mlád'ata a všechny kromě nás dvou pošly. Vrk! Vrk!“

„Co tam nahoře povídáte?“ tázala se Gerda. „Kam jela sněhová královna? Máte o tom zprávy?“

„Jela nejspíše do krajin Lapoňských; tam jsou věčné sněhy a věčné ledy. Zeptej se soba, jenž tamto na provaze uvázan jest.“

„Tam je milo býti. Jsou tam sněhy a ledy,“ pravil sob. „Tam se proháníme na svobodě po velikých blýskavých rovinách a dolinách. Tam má sněhová královna svůj letní byt, ale její letohrádek je ještě dáleji u púlnoční točny na největším z tří ostrovů, jež slovou „Špicbergy“.“

„Ach Kaji, můj zlatý Kaječku!“ povzdychla Gerda.

„Teď tiše lež a spi,“ pravilo k ní děvče loupežníkovo, „sice do tebe vrazím nůž!“

Ráno na to vypravovala Gerda děvčeti všechno, co ji holubi pověděly; děvče hledělo na ni zasmušile a přisvědčujíc hlavou, pravilo: „Co do toho!“ ale obrátíc se k parohatému sobovi tázalo se ho: „Víš-li pak, kde leží Lapoňské krajiny?“

Sob jiskře očima, odpověděl: „Kdož by to lépe věděl, nežli já? Tam jsem se narodil, tam jsem byl vychován, tam jsem se proháněl po planinách!“

„Poslechni,“ pravilo děvče ku Gerdě, „všichni naši mužové jsou mimo dům, jen matka je doma a zůstane doma. K polednímu pívá matka z naší veliké láhve páleného a potom si zdřímne. Až usne, chci pro tebe něco učiniti.“

A děvče loupežníkovy vyskočivši z postele, běželo k matce, vzalo ji okolo krku a tahalo ji za bradu. „Dobré jitro, moje jediná stará kozičko!“ a matka dala ji štílec do nosu, že děvčeti tváře zčervenaly a zmodraly a tak se dělo z lásky dětinské a z lásky mateřské.

Když potom matka notně si přihnula a usnula, odebralo se děvče k parohatému sobovi a promluvílo k němu: „Bylo by mně velikým potěšením, kdybych tě ostrým nožičkem dnes ještě jednou polechtala. Tak roztomile se při tom ušklíbáš, ale nechci. Odvážu tebe a pustím na svobodu, aby jsi se podíval domů. Avšak poletíš tam s touto holčičkou, a zanešeš ji na letohrádek sněhové královny, kde její kamarád nyní mešká. Vždyť jsi slyšel, co mne vypravovala, neboť mluví hezky nahlas a zřetelně, a ty také rád nasloucháš!“

A parohatý sob vyskočil radostí až do stropu. Děvče loupežníkovy posadilo Gerdu na soba a dalo ji do malého sedla, aby mohla pohodlněji seděti a ještě ji k sedlu přivázalo. „Co škodí?“ pravilo k ní, „tu máš své koženné botky, neboť máš před sebou cestu studenou a dalekou, ale rukávec koženný sobě nechám, neboť je velmi krásný. Za něj, aby ti ruce nezábly, dám ti veliké islandské rukavice moji matky; půjdou tobě až na lokte a také hřejou. Jen do nich! Dobrá! Teď vyhlížíš jako moje matka, když se kaboní!“ —

A Gerda dala se radostí do hlasitého pláče; než děvče k ní pravilo: „I přestaň brečeti! Právě teď bys měla býti veselá! Tu máš ještě dva bochníky a kus uzeniny, abys nejela o hladu.“ I přivázalo chleby a uzeninu sobovi na záda, otevřelo dveře, zavolalo tam všechny psy, uřízlo dlouhým nožem provaz a pravilo k parohatému: „Utíkej, leť! ale měj pozor na malé děvčátko, které neseš!“

Gerda dala děvčeti s Bohem a sob s ní ujížděl přes křoví a rovy, lesem a stepem, dále a dále k půlnoci. Po cestě vyli vlci a havrani a vrány kvákali. Blsk! blsk! Na nebi se silně kmitati počalo a celé nebe se červenalo.

„To je moje záře půlnoční,“ pravil sob radostně. „Jen pohleď, jak krásně se červená a nám na cestu svítí!“ a sob letěl ještě rychleji a letěl několik dnův a několik nocí. —

Potrava, již Gerda na cestu měla, byla již ztrávena a ona dojela na rychlém sobu až do Lapoňska.

Příběh šestý. O dvou stařenách

I zastavili se u chatrné chalupy, u velmi nepatrného obydlí lidského. Střecha šla až k zemi, a dvěře v ní byli tak nízké, že lidé jen po břiše tam a ven dostati se mohli. V chalupě byla jen stará Laponka a pekla ryby nad lampou, v níž rybí tuk hořel. Sob dal se ihned do vypravování a vykládal stařeně příběhy Gerdiny a své; ale příběhy své vykládal napřed, protože je pokládal za mnohem důležitější. Děvče bylo od zimy tak skřehlé, že ani mluvit nemohlo.

„Ach vy ubožátka!“ pravila stařena, když byla celou povídku uslyšela, „máte ještě před sebou velmi dalekou cestu. Přes sto mil musíte dále; neboť tam teprv bydlí sněhová královna v své zahradě a osvětluje své síně světlem zamodralým. Počkejte, napíšu pozdravení paní Zimové na sušenou tresku, proto že papíru nemám, dejte ji ty řádky, ona vám dá zprávy jistější nežli já.“

Gerda se teplem poznenáhla zotavila; stará Laponka dala jí jíst a pít, napsala několik řádků na sušenou tresku, požádala Gerdu, aby psaní dobře uschovala, posadila ji na soba, přivázala ji k sedlu a rychlonohý parohatec unášel ji dále a dále k půlnoci. Fi, fu! húš! fičelo a hučelo povětrím; po celou noc hořely pěkně zamodralé ohně na dalekém obzoru a konečně dorazily sob a Gerda až k obydlí paní Zimovy, k nepatrné chaloupce, a zatloukli na komín, neboť chalupa dveří neměla.

V chaloupce nízké bylo nesmírné horko. Paní Zimová, rozená Čuchonka, byla osobička malá a učiněná nešvára, a neměla na sobě ani rouška. I hned svlékla Gerdě šaty a rukavice, a zula ji kožené botky, aby jí příliš horko nebylo; sobovi dala mezi parohy kus ledu, a pak se dala do čtení psaných řádkův na usušené tresce. Třikrátě přečetla, co na tresce psáno bylo, a že to již na z paměť věděla, hodila tresku do hrnce, v němž sobě oběd vařila, neboť k tomu hodila se usušená ryba a paní Zimová nechtěla, aby treska jinak na zmar přišla.

Když sob se dal do vypravování, mhourajíc Čuchonka očima, ani slovíčka k tomu neprohodila, a sob pravil k ní: „Tys paní velmi rozšafná a tak rozumná, že všechny čtyry větry ouškem u jehly protáhneš, a z nich uzel uděláš. Rozváže-li plavec trochu uzel, může plouti dobrým větrem, porozváže-li uzel trochu více, zmáhá se vítr, a rozváže-li uzel celý, nastává bouře, kteráž lesy kácí. Nedala-li bys dobrotivě tomu děvčeti napítí se nápoje silného, po němž by nabylo síly za dvanácte mužův, aby s královnou sněhovou v zápas jíti mohla?“

„Síly za dvanácte mužův?“ ozvala se Čuchonka, „ano, ano, to by snad pomohlo!“ šla pro svazek kůži, jež pod závorou měla, a vytáhši jednu kůži, roztáhla ji na podlahu. Na kůži bylo vymalováno všelijaké a podivné písmo a Čuchonka dala se do čtení písma a tak horlivě četla, že ji s čela pot proudem tekl.

Parohatec prosil po druhé za děvče velmi horlivě a děvče s okem slzavým tak úpěnlivě k ženě pohlíželo, že stařenka znova očima mhourala a parohatce stranou do kouta zatáhla. Tam kladouc jemu kus čerstvého ledu mezi parohy, něco mu do ucha šeptala: „Chlapec Kaj je skutečně u sněhové královny, má se tam velmi dobře a domnívá se, že je tam nejkrásnější krajina na celém světě. A toho se domnívá proto, že mu do oka padlo sklenné zrnko z rozbitého čarodějného zrcadla. Ta střepinka musí z oka ven, jinak by z něho nikdy nebyl muž hodný a řádný a královna sněhová měla by ho i budoucně v moci své.“

„Což pak bys nemohla holce něco dáti, aby tím nabyla moci nad každým?“

„Větší moc, než jakou nyní již má, dáti nemohu. Což nevidíš, jak je veliká, jak mocná? Lidé i zvířata musí ji býti k službám a bosýma nohama dostala se tak daleko do světa! Ji netřeba, aby od nás nabyla moci nové. Mocná je, protože je dítě hodné a nevinné. Je-li ji nemožno, dostati se ku sněhové královně a vyndati chlapci z oka i ze srdce střepinu čarodějnou, my oba toho nedokážeme, my ji pomocí svou přispěti nemůžeme. — Dvě mile odtud začíná zahrada sněhové královny; až tam dones děvče, posad' ji u velikého keře, jenž v sněhu vykvetl, a plný jest ovoce červeného. Tam s ní, kmotře rohatý, mnoho caviků nedělej a vrať se raději hezky rychle sem.“ Na to posadila stařena děvče sobovi na záda a sob, seč sílu měl, uháněl dále.

„Běda!“ volala Gerda, „zapomněla jsem tam botky a rukavice,“ neboť ji do rukou a do nohou silně záblo, ale sob se s ní vrátiti nesměl a uháněl jako vítr dále a dále, až se zastavil u velikého keře v sněhu, na němž se zralé ovoce červenalo. Tam posadil děvče na sních, dal ji políbení v ústa od zimy zamodralá, dal se do pláče a obrátiv se smutně a co nejrychleji mohl, uháněl zpátky, tam, odkud přiběhl.

Ubohá Gerda bosa a bez rukavic stála tam uprostřed planiny zasněžené a zima a mráz strašně kolem ní řádily. I dala se do běhu, běžela dále a dále co nejrychleji mohla. Celé chumáče sněhu přepadly ji, ale sních nepadal s nebe, jež se skvělo jasně v záři půlnoční. Sních běžel proti ní rovnou cestou, a čím blížeji k ní byl, tím větší byly jeho chumáče. Gerda vzpomínala si, jak veliké bývaly pápěrky sněhové, když je skrze zvětšovací sklo viděla, ale zde byly mnohem větší, mnohem hroznější, neboť byly živé, přední strážce před hradem sněhové královny. Měly podobu divnou a divokou; někteří vyhlížely jako ohyzdní bílí ježovci, jiné jako chumáče bílých hadů, kteří hlavu vystrkovali a jiné jako bílí medvědi v huňatém kožichu.

Tu se dala Gerda ihned do horlivého modlení, a zima byla tak hrozná, že dech ubohého děvčete téměř před ústy v jinou podobu přecházel, v podobu malých bílých andílkův, kteří dotknuvše se země, postavu větší a větší na se brali. Bílí andílkové vesměs měli na hlavě bílé přilbice, a v rukou kopí a štíty, a neustále jich přibývalo. Když Gerda otčenáček svůj odříkala, obklopil ji zástup bílých andělův, kteří kopí do chumáčův sněhu vráželi a je rozbíjeli a rozháněli, že sních v tisíci pápěrkách tenounkých a lehounkých rozmetán kolem lítal, a Gerda mohla kráčet dále. Andílkové hladili ji ruce a nohy a ona necitlivši již tak hrozně zimy, spěchala dále, spěchala až přišla k hradu sněhové královny.

A teď se zajisté dovíme, co se stalo s chlapcem Kajem. Chlapec na děvče již nevzpomínal, a nepomyslil, že malá Gerda stojí před branou sněhového hradiska.

Příběh sedmý.

O hradě sněhové královny a tom, co se tam stalo a událo

Stěny v hradě sněhové královny byly z navátého sněhu a okna a dvěře do nich udělal nejostřejší vítr půlnoční. Na hradě bylo přes tisíc síní rozličné velikosti, jak je totiž velké závěje vystavěly; největší síň byla na několik mil dlouhá a všechny síně byly osvětlovány silnou září půlnoční; vesměs byly síně prostorné, pusté, ledové a hvězdičkami sněhovými ozdobené. V nich nikdy plesu a radování nebývalo; ani medvědi tam k muzice nepřicházely, kterouž tam provozovala vichřice, ačkoliv medvědi, když vichřice svou hudbu spustí, rádi do tance se dávají a na zadních nohách poskakují; také se tam neprovozovaly hry s hubičkami a fatinkami, jichž obzvláštním milovníkem starý medvěd bývá; ani slečny lišky nedocházely tam na klep a na svačinku, dávající těm končinám rády dobrou noc; pustý, studený a mrtvý byl hrad sněhové královny. Půlnoční záře svítila tak jasně, že bylo patrně viděti, kde počíná a kde se měnivě tratí. Uprostřed ohromné pusté síně bylo mrtvé jezero; jeho ledová kůra byla všudy popraskaná a rozpraskaná na tisíce ker velikých sobě rovných a celek podobal se dílu uměleckému. — Uprostřed jezera sedává sněhová královna, když doma bývá, a říkává o sobě, že trůn její je *zrcadlo rozumu* a zrcadlo to je ze všech na světě nejlepší a jediné *zrcadlo pravdy*. —

Malý Kaj byl od zimy celý zmodralý, ba téměř zčernalý, čehož on ovšem na sobě nepozoroval, protože královna sněhová políbením sejmula mu se rtů hrůzu studenou a srdce jeho v kůru ledovou obrátila. Práci jeho bývalo ostrohranné ploché kry ledové z jezera vytahovati; kry ledové sem tam obracel, jakoby byl chtěl z nich něco sestaviti, podobně jako děti činívají, skládající z dřevěných deštiček všelijaké domky a figurky. I chlapec Kaj skládal z ker ledových velmi uměle všelijaké domky a figurky a tuto svou ledovou zábavu jmenoval *zábavu rozumnou*. V jeho očích byly skládané figurky dílem znamenitým a velmi důležitým. Skládal figurky tak, že z nich celá slova bývala, ale až posud se mu nepovedlo, složiti z nich slovo „věčnost“, což by nejraději byl učinil, neboť královna sněhová pravila kdys k němu: „Složíš-li to slovo, budeš svým pánem; a já ti dám darem svět celý a dvě nových nejpěknějších trepek železných.“ Ale chlapci se to slovo nepovedlo.

„Teď již je na čase,“ pravila královna sněhová, „abych se odebrala do krajin teplejších. Tam musím, abych se podívala na černé pánve.“ Tak nazývala sopky, jež my nazýváme Etnu a Vesuv. „Musím tam,“ pravila, „abych je trochu obílila. Takové líčení jim velmi dobře sluší k jich vinogradům a hájům citronovým.“ Řkouc to odletěla a pozůstavila chlapce v pusté ohromné síni ledové, která na několik mil dlouhá a široká byla. Chlapec dívaje se na kry ledové rozjímal a rozjímal, až z rozjímáním stuhl jako zmrzlé tělo vyhlížel. V tu chvíli právě vcházela na nádvoří ledového zámku větrem nešená Gerda odříkávajíc svou večerní modlitbu. Vítr se utišil, jakoby si na noc ulehnutí chtěl, a Gerda kráčela dále velikými a pustými ledovými síněmi. Tu spatřivši chlapce Kaje ihned ho poznala, padla mu okolo krku a tisknouc jej k srdci svému, zvolala: „Kaji, můj milý, zlatý Kaječku! Tedy jsem tebe konečně nalezla!“ Avšak Kaj sebou ani nepohnul, sedě mlčky jako kamená socha: a Gerda dala se do hořkého pláče; horoucí slzy její kanuly ze smutného oka Kajovi za ňadra, padly až do jeho srdce, roztály ledy v něm a pozřely střepinu z čarodějného zrcadla. Chlapec procitl a děvče radostí dalo se do zpěvu:

„V zahrádce plno růžiček,
tam se nám zjeví Ježíšek.“

V tu chvíli i Kaj dal se do pláče, do pláče tak silného, že vyplakal zrnko sklené, jež mu bylo do oka padlo, i poznal Gerdu a radostně zvolal: „Gerdo! Milá dobrá Gerdo! Kdež pak jsi tak dlouho bývala? — A kdež jsem byl já?“ — A ohlížeje se kolem pravil: „Hu! jaká je tu zima! jak je tu pusto a smutno!?“ pak se přitulil ku Gerdě, držel ji pevně za ruce, ona radostí plakala, on plakal s ní. — Shledání obou dětí byl výjev krásný a pohnutlivý; kry ledové se hýbaly a daly se do tance: pak tancem jsouce unavené, uléhaly a kladouce se k odpočinku, sestavily podivné litery a z liter slovo, jež Kaj již dávno sestaviti chtěl a měl, slovo, jež mělo jej učiniti pánem nad sebou samým a pro něž od královny sněhové měl dostati darem svět celý a ještě dvě nových trepek železných.

Gerda vtiskla políbení horoucí na tvář chlapcovu a bledé jeho líce znovu se červenaly; vtiskla mu políbení na jeho oči a tyto ihned jiskřily jako očka její; zulíbala jeho ruce i nohy a — chlapec v tu chvíli nabyl opět života, zdravý a síly. A byt' by se byla mžikem vrátila královna sněhová, již nebylo nic naplat, neboť na krách ledových skvělo se slovo z hvězdiček sněhových složené a znělo: *Věčnost!*

Kaj a Gerda vzavše se za ruce vyšli z ledového hradu; na cestě vypravovaly sobě o babičce, o růžovém stromku na střeše a kamkoliv přicházely, tam větry se tišily a slunce jasně vycházelo z temných mračen. Když přišli k velikému keři s červeným ovocem, viděli tam státi rychlonohého soba, který je očekával. Podle něho stála sobice, a ta jim dala mléka a hladila je svou hlavou, jakoby je zulíbati chtěla. Sob a sobice donesly rychlým honem chlapce a děvče až k stařeně Laponské, kteráž jim nový teplý oblek dala a saňky na další cestu upravila.

Když chlapec a děvče od stařenky odjížděli, vyprovázely je sob a sobice až na hranice zemské. Tam se již všecko v celém okolí zelenalo; děti daly stařeně a sobům s Bohem, volajíce: „Díky, díky! Zaplat' vám to Pán Bůh!“ Ptactvo nejdříve tam přiletěvši, dalo se do zpívání, lesy se zelenaly a z nedalekého háje vyjíždělo jim naproti na krásném komoni, jež Gerda poznala, že byl zapražen k zlatému kočáru, mladé děvčátko s červenou čapkou na hlavě, majíc v sedle svém dvě bambitky, jichž hlavně se jasně třpytily. Děvčátko to byla dcerka loupežníková, již se byl znechtěl život loupežnický v hlubokých lesinách, z nichž nedlouho před tím odešlo. Chtěla se odebrati do krajin půlnočních a kdyby tam nenašlo žádoucího radování z mladého věku, chtěla i dáleji do světa jíti. Gerda ji ihned poznala, a z nenadálého spolu se shledání nastala všem třem dětem nenadálá radost.

„Tys pravý tulák!“ pravila dcerka loupežníková k chlapci. „Ráda bych věděla, stojíš-li za to, že někdo pro tebe až na kraj světa se odváží!“ Ale Gerda ji chlácholila a po tváři hladila, řkouc: „Ráda bych věděla, kde as nyní princ a princezna meškají?“

„Ano, ti odjeli do cizých dalekých krajin,“ odpovědělo děvče loupežníkovo.

„A co je s vránou,“ tázala se opět Gerda.

„Vrána je mrtva,“ odpovědělo děvče, „a ochočelý havran je vdovcem a nosí po ní smutek, černou stužku na levé noze. Chud'as se trápí pro ní a smutně kváká. Ale vypravuj, co se s tebou dělo a kterak jsi tohoto mladého tuláka konečně nalezla!“

A Gerda i Kaj dali se do obšírného vypravování svých příběhů.

„Čtyry není pět a široký svět!“ pravilo na to děvče loupežníkovo, podalo oběma dětem ruku, a slíbilo jim, že je navštíví, až na cestách svých přijde do města, v němž oni žítí budou; o potom rozloučivši se s nimi vydalo se do světa.

Kaj a Gerda vedouce se za ruce brali se dál a dále. Za nedlouho nastalo nejkrásnější jaro. Kolem a kolem usmívalo se na ně kvítí a čerstvé stromoví; zvony na věžích kostelních slavily nastávající svátky velikonoční a obě děti pohlížejíce do okolí, poznali vížku kostelní toho města, kdež dříve byly přebývaly. I spěchaly do města a do ulice, kdež domky jich rodičů stály. Nemeškaly jíti po schodech do světničky, již obývala babička a v níž všechno posud tak stálo, jako tehdáž, když z domu odcházely. Hodiny na stěně posud šly: cik, cak! ale když do světničky vstoupily, pozorovaly na sobě, že jsou již výrostkové. Růže na střeše kvetoucí pohlížely do okna a stoličky dětské stály posud u okna. Kaj a Gerda posadily se vedle sebe držíce se za ruce a v tu chvíli všechna sněhová a pustá krása z krajin královny sněhové jako těžký sen z mysli jim vypadla. Babička sedíc na židli, četla v písmě svatém, kdež stojí psáno: „Nebudete-li jako pacholátka, nikoli nevejdete do království nebeského.“

A Kaj a Gerda pohlédly na sebe okem jasnějším, neboť porozuměly slova písně starodávné:

„Rozkvítá v dole růžička,
tam uvidíme Ježíška.“

A seděly vedle sebe jako mládenec a panna, ale byly posaváde jako pacholátka — dítky dobrého srdce a nevinné duše. A potom nastalo léto, kteréž srdce naše rozehřívá a celou naši bytost oživuje.